

**KUNNILLE TE-PALVELU –UUDISTUKSEN MUUTOSKULUJEN KATTAMISEEN TARKOITETUN
KERTAKORVAUKSEN MAKSAMINEN**

Eduskunta on päättänyt maaliskuussa 2023 työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtämisestä valtion virastoilta kuntien muodostamille työvoimaviranomaisille vuoden 2025 alusta lukien. Kuntien tehtävistä työvoimapalveluiden järjestäjänä säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (380/2023), joka tulee pääosin voimaan 1.1.2025. Sääntelyn voimaantulosta on säädetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulosta annetussa laissa (383/2023), joka tuli voimaan 1.4.2023. Järjestämisvastuu koskee Manner-Suomen kuntia.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 207/2022 vp) on muun muassa arvioitu, että kunnille aiheutuu muutostkustannuksia työvoimaviranomaisten sähköisten palvelujen ja järjestelmien integraatioiden rakentamisesta sekä integraatioista kuntien omiin asianhallintajärjestelmiin. Lisäksi muutostkustannuksia on arvioitu syntyvän käyttöönottokustannuksista (mm. työntekijöiden koulutus, käyttövaltuushallinta, kunnan arkkitehtuuriin sovittaminen, tietoturva) ja henkilöstökuluista (mm. muutosten suunnittelu, työn ohjaaminen, hankintojen ja sopimusten valmistelu). Hallituksen esityksessä edellä kuvattujen muutostkustannusten määräksi arvioitiin 15-25 miljoonaa euroa. Esityksessä tuotiin kuitenkin myös esille, että olennaisiin tietojärjestelmämuutostkustannuksiin vaikuttaviin tekijöihin liittyy kuntien näkökulmasta esityksen antohetkellä epävarmuutta ja että arviot tietojärjestelmiin liittyvistä muutostkustannuksista tulevat tarkentumaan uudistuksen valmistelun ja toimeenpanon edetessä. Tietojärjestelmäkustannusten lisäksi kunnille aiheutuu myös muita kustannuksia tulevan järjestämisvastuun toimeenpanoon valmistautumisesta.

Vuoden 2022 lopussa kunnille järjestettiin kysely, jolla kartoitettiin muutostkustannuksia aiheuttavia seikkoja. Kyselystä saatu johtopäätös oli, että muutostkustannukset voivat olla moninaisia ja hankalasti määriteltäviä tai ainakin objektiivisesti osoitettavissa, että jokin tietty kustannus olisi aiheutunut muutokseen valmistautumisesta. Tästä syystä muutostkustannuksia ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi korvata toteutuneita kustannuksia vastaan, vaan laskennallisesti. Todellisiin kustannuksiin pohjautuva korvausmalli edellyttäisi huomattavaa hallinnollista työtä sekä korvausta hakevan että maksavan viranomaisen puolelta. Kyselyn perusteella voidaan arvioida, että järjestämisvastuun siirtoon valmistautumisesta aiheutuu kunnille kustannuksia esimerkiksi ICT-integraatioista, projektihenkilöstöstä, muutokseen liittyvistä konsulttipalveluista, tilojen muutostöistä, henkilöstön perehdytyksestä sekä tiedottamisesta ja viestinnästä. Kaikki kunnat eivät vastanneet kyselyyn, joten aineisto ei ole täysin kattava. Uudistuksen toimeenpanoon valmistautumisen yhteydessä on myös käynyt ilmi, että kunnille tulee siirtymävaiheessa siirtymään jossain määrin tavanomaista suurempaa palveluvelkaa, jonka vähentäminen edellyttää hallinnollista työtä ja aiheuttaa näin ollen tavanomaista suurempia kustannuksia siirtymävaiheessa. Tällaisten kustannusten arvioidaan kohdentuvan erityisesti työllisyysalueiden vastuukunnille.

Esitysluonnoksen lausuntokierroksella useat kunnat totesivat lausunnoissaan, että uudistuksesta johtuvat muutuskustannukset olisi korvattava täysimääräisesti. Hallituksen esityksessä todettiin, että työvoimapalveluiden järjestämistä siirrosta aiheutuviin kustannuksiin vuoden 2023 jälkeen ei ole varauduttu ja ne on tarpeellisissa määrin huomioitava vuosien 2024-2027 julkisen talouden suunnitelman valmistelussa. Hallituksen esityksessä tuotiin myös esille, että ennakoimattomien muutuskustannusten rahoituksen epäonnistuminen on yksi uudistuksen valmistelussa tunnistettu uudistukseen liittyvä riskitekijä. Vuoden 2024 talousarvioon on tämän jälkeen myönnetty 34 miljoonan euron suuruinen kertaluonteinen määräraha valtion korvaukseksi kunnille TE -palvelu-uudistuksen muutuskulujen kattamiseen. Määrärahasta on varattu 620 000 euroa avustuksen myöntämiseen Kuntaliitolle TE-palvelu-uudistuksen toimeenpanoon liittyvän neuvonnan järjestämiseksi kunnille uudistuksen siirtymävaiheessa. TE -palvelu-uudistuksen toimeenpanon muutuskulujen laskennallisin perustein määräytyvään kertaluonteiseen korvaamiseen kunnille on käytettävissä 33 380 000 euroa. Laskennallisia perusteita ei ole määritetty talousarviossa tai muussa lainsäädännössä.

Keskustelua muutuskustannuksista jatkettiin syksyllä 2023 uudistuksen toimeenpanoa valmistelemissä työryhmissä, joissa on myös kuntien edustus. Kuntien mukaan kustannuksia aiheutuu pääosin työllisyysalueen vastuukunnalle, mutta joitakin muutuskustannuksia uudistuksesta voi aiheutua kaikille kunnille. Oletettavasti uudistukseen valmistautumiseen tulee kohdentaa vähintäänkin henkilöstöresursseja kaikissa kunnissa. Lisäksi kunnilla voi olla tarve hankkia erilaisia konsulttipalveluita. Kyselyn perusteella arvioitiin, että henkilöstöresursseja voitaisiin tarvita ainakin 0,4 htv:ta kuntaa kohden sekä joitain konsultti- ym. hankintoja valmistelun tueksi. Vaikka kustannukset keskittyisivät työllisyysalueen vastuukunnalle, olisi alueen kunnilla mahdollisuus kanavoida itselleen maksettu korvaus eteenpäin alueen vastuukunnan rahoittamiseen tehtävän hoitamiseksi. Tästä syystä kuntien kuulemisen jälkeen päädyttiin toimeenpanoa valmistelemissä työryhmissä siihen, että korvaukset maksettaisiin kullekin kunnalle, ja että kullekin kunnalle tulisi korvata saman suuruinen vähimmäiserä muutuskustannusten kattamiseen. Tämän lisäksi katsottiin, että korvauksen määrässä tulisi huomioida kunnan koko, jonka parhaana mittarina esillä olleista vaihtoehdoista pidettiin kunnan työvoiman määrää. Kiinteän ja muuttuvan osan painoarvoa muutettiin myös kuntien kommenttien pohjalta. Yleisesti ottaen kiinteän kaikille maksettavan osan suuri painoarvo hyödyttää pieniä kuntia ja muuttuvan erän suuri painoarvo suuria kuntia, mikä näkyi eri kuntaryhmien näkemyksissä hyvistä laskennallisen mitoituksen määräytymisperusteista.

Jatkovalmistelussa kiinnitettiin huomiota myös siihen, että osa korvauksesta voitaisiin kohdentaa suoraan alueen vastuukunnalle. Tämä voitaisiin toteuttaa siten, että kullekin kunnalle maksettavan kiinteän erän lisäksi kullekin vastuukunnalle maksettaisiin yhtä suuri kiinteä erä. Kahdella alueella työvoimapalveluiden järjestämisestä vastaa kuntayhtymä, joten näillä alueilla muutoin vastuukunnalle jaettava määräraha jaettaisiin kaikkien alueen kuntien kesken.

Esitys

TE -palvelu-uudistuksen toimeenpanon muutuskulujen kertaluonteisen kunnille maksettavan korvauksen laskentaperusteiksi ehdotetaan seuraavaa:

Manner-Suomen kunnille maksettava kertakorvaus on 20 000 euroa kullekin kunnalle sekä 7,79 euroa jokaiselta vuoden 2022 lopussa työvoimaan kuuluneelta kunnan asukkaalta. Lisäksi korvausta maksetaan kullekin työllisyysalueen vastuukunnalle 150

000 euroa. Niillä työllisyysalueilla, joilla työllisyysalueen muodostaa yksi kunta, kyseinen kunta saa vastuukunnalle kuuluvan kiinteän 150 000 euron korvauksen. Niillä työllisyysalueilla, joilla työvoimapalvelut järjestetään kuntayhtymämallilla, maksetaan vastuukunnalle kuuluva 150 000 euron suuruinen korvaus jaettuna yhtä suureen osaan kaikille työllisyysalueen kunnille. Korvaukset maksetaan 1 000 euron tarkkuuteen pyöristettynä. Työ- ja elinkeinoministeriö päättää korvausten maksamisesta näiden perusteiden mukaisesti.

Vuoden 2022 lopussa työvoimaan kuuluneet kunnan asukkaat todetaan Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastosta, jonka mukaan Manner-Suomen kunnissa oli vuoden 2022 lopussa yhteensä 2 666 017 työvoimaan kuulunutta henkilöä.

Kokonaismeno momentilta 32.30.35 (32.30.35 Valtion korvaus kunnille TE -palvelu-uudistuksen muutoskulujen kattamiseen) olisi 33 380 000 euroa, mihin on varauduttu vuoden 2024 talousarviossa.